

30 de ani de presă liberă la Timișoara

De la „un semestru altfel” la o expoziție de succes

de Ștefana Ciortea-Neamțiu

Un „semestru altfel”, o temă de cercetare axată pe jurnalismul local, un proiect care a angajat mai multe instituții și oameni care au înțeles semnificația sa – toate acestea au condus la expoziția *30 de ani de presă liberă în Timișoara*, realizată de studenții anului al II-lea Jurnalism, în cadrul orelor de *Istoria presei*.

Expoziția a fost vernisată la mijlocul lunii ianuarie, la Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timișoara.

Predarea istoriei, chiar și a *Istoriei presei*, reprezintă o provocare atunci când te adresezi publicului tânăr de astăzi, pentru care afirmația „Nu putem înțelege prezentul fără a înțelege trecutul” a devenit un truism. Dar, tocmai

aici este problema: afirmația nu constituie un adevăr banal, ci un adevăr cu implicațiile lui. De aceea, din momentul în care am preluat acest curs și seminar, obiectivul a fost mereu acela de a găsi cele mai potrivite mijloace pentru a transmite

esența: relația dintre mass-media, libertate și democrație. La sfârșitul lui 2019 și începutul lui 2020 se împlineau 30 de ani de la un moment de cotitură pentru mass-media de la noi: nașterea presei libere, după Revoluția din decembrie. Important era să nu lăsăm să treacă acest moment fără să readucem în memoria publicului efervescența, ca și eforturile acelui moment, relevanța momentului pentru noi toți în calitate de consumatori de informații.

A fost important să ne amintim de foamea de informații, de apetitul pentru opinii de la începuturile presei libere, mai târziu de apetența pentru senzațional, toate pe fondul experienței pe care am avut-o înainte de 1989: câteva ziare, alb-negru, mult text, puțin conținut, și mai puține imagini, în general ceea ce se numește în redacțiile germane „eine Bleiwüste” (un deșert de plumb) și încă mai deșerticele, sugrumatele emisiuni TV. Chiar și generația mea, pe atunci la școală, dar maturizată de context, a conștientizat aceste lucruri.

Propunerea temei – trei decenii de presă liberă la Timișoara – studenților anului al II-lea de la specializarea Jurnalism, încă de la începutul semestrului, a însemnat canalizarea tuturor eforturilor în direcția realizării expoziției. Cursul și orele de seminar din acest semestru urmau să se desfășoare diferit, de la predarea unor conținuturi adecvate temei, la organizarea studenților în mici grupuri de cercetare cu sarcini precise, la cointeresarea

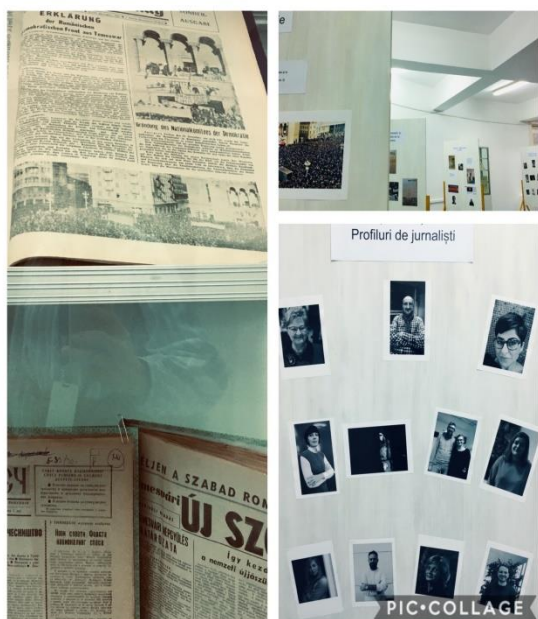

jurnaliștilor din presa locală și convingerea BCUT să devină partener – și a devenit unul de nădejde. Le mulțumesc încă o dată prof. dr. Vasile Docea, directorul general al BCUT, doamnei Claudia Bucșai, care ne-a fost consilier de imagine, și echipei de la secția de periodice. – Toate etapele, până la montarea exponatelor, au necesitat organizare și coordonare.

Pentru studenți, pe lângă cursuri, proiectul a adus mirosul de ziare vechi, răsfoitul lor pentru a studia conținuturile, pentru a observa tendințele, pentru a vedea evoluția calității paginajului, a tiparului, apariția culorilor și modul în care și-au făcut loc acestea, evoluția prețului, criza și tatonările după apariția internetului. Studiul în grup la colecția de periodice a fost completat de cel individual, din manuale, în bibliotecă sau online. Un alt stâlp al expoziției l-au reprezentat interviurile cu jurnaliști din presa locală, acoperind cât mai multe redacții.

Treizeci de studenți au lucrat la expoziție și au realizat 32 de interviuri care au putut fi descărcate de vizitatori, prin intermediul unor coduri QR, dar și fotografiile și text însoțitoare. Expoziția a cuprins panouri tematice, începând cu „Libertate și democrație”, deoarece, fără a înțelege aceste concepte, nu realizăm întru totul semnificația momentului de (re)naștere a presei libere și „Revoluția de la 1989 în presa vremii”, în aceeași idee. În continuare, am ales câteva publicații reprezentative prin impactul pe care l-au

avut sau continuă să-l aibă: ziarul „Timișoara”, ziarul-fanion al Timișoarei, apărut la începutul anului 1990, care a promovat Proclamația de la Timișoara, „Renașterea bănățeană”, ziarul ce s-a născut din „Drapelul roșu”, devenit „Luptătorul bănățean”, apoi „Renașterea bănățeană”, ilustrând ce s-a întâmplat cu majoritatea publicațiilor deja existente în 1989 – schimbarea numelui – dar și „Agenda”, pe care am considerat-o rețeta de succes în peisajul periodicelor din Timișoara, un model de business în domeniul presei.

Important a fost, de asemenea, să arătăm că Timișoara este unul din orașele din România unde există publicații în limbile unor minorități și că aceste publicații au o tradiție consistentă – aici facem o paranteză pentru a sublinia că tradiția presei în limba germană este cea mai veche, ea numărând aproape 250 de ani. Prin urmare, un alt panou a fost dedicat acelor titluri de ziar care descoperă multiculturalitatea ca o trăsătură a peisajului mediatic timișorean: „Banater Zeitung”, „Heti Új Szó” sau „Naša reč”.

Am alocat un spațiu posturilor de radio și TV, alegând câte un post public și unul privat, pentru a ilustra tema. Perioada de glorie a posturilor private locale, fie de televiziune, fie de

radio, a fost în urmă cu 10-15 ani, iar numărul lor s-a restrâns după aceea.

Un panou a fost dedicat jurnaliștilor Timișoarei, profilurilor de jurnaliști. S-au strâns interviuri cu jurnaliști din toate tipurile de media, atât tineri cât și cu experiență vastă, unii chiar dinainte de 1989. A fost o bucurie să remarcăm numele multor absolvenți ai specializării Jurnalism de la UVT, care s-au realizat în domeniul mass-media și care au câștigat încrederea publicului. Pentru studenți, interviurile au însemnat o oportunitate de a învăța direct de la profesioniștii în domeniu.

Am încheiat expoziția cu tema „Impactul internetului asupra presei din Timișoara”, arătând atât preschimbările din ultimii ani, cât și tendința actuală, expoziția aducând în fața publicului atât ziare care au adăugat varianta online celei tipărite (precum „Renașterea bănățeană”), cât și publicații care s-au născut pentru mediul online („Timiș online” – www.tion.ro) și chiar un caz inedit, care a pornit în sens invers, mai întâi în mediul online, apoi a apărut în variantă tipărită („Banatul azi”). Nu am putut să nu remarcăm nostalgia tiparului, în cuvintele jurnaliștilor care le-au acordat interviuri studenților.

Panourile tematice pe care s-au montat textele, fotografiile și interviurile (sub formă de coduri QR) realizate de studenți au fost completate de vitrine, în care Biblioteca Centrală Universitară a expus din propria colecție câteva din primele titluri de publicații din Timișoara, după Revoluție, precum și câteva exponate care au amintit de jurnalismul anilor '90 puse la dispoziție de UVTTV.

O colaborare între facultate, bibliotecă și redacții, care sper să le rămână în amintire atât celor care au pus umărul cât și celor care au vizitat expoziția.